

För ingen diktar jag...

GUNNAR EKELOF: *Non serviam*. Bonniers.

Med titeln på sin nya diktsamling vill Gunnar Ekelöf säga ifrån, att han tjänar Ingen; hans suveräna attityd är densamma som Vilhelm Ekelunds i "Elegier": "För ingen diktar jag, för ingen brinner i mina vers, er dunkla lågas sus!" Gunnar Ekelöf söker alltså inte publiken, eller överhuvudtaget någon, han dyrkar det renodlade artistiet för sitt eget höga nöjes skull och betraktar världen med upphöjd likgiltighet. Det asociala draget hos honom är starkt framträdande; Ekelöf är en romantiker, som lever i sin egen drömvärld.

En dunkel mystik vilar över hans dikter, som i många fall äro fullkomligt obegripliga. En normal och vanlig läsare har svårt för att hitta rätt i hans labrynter, och det blir inte bättre, när man om en dikt (Emigranten) får till livs följande not: "I den ursprungliga drömmen var huvudpersonen (jaget) kvinna. Vid efterrationaliseringen inställde sig också associationer till Sanctuary, zombi-problemet, en demon i La Liaisons dangereuses etc." Sådant är kort och gott högfärdigt, och man kan bara beklaga, att en så begåvad diktare som Gunnar Ekelöf nedlåter sig till dylikt nonsens.

Den svenska lyriken håller på att stelna i en död form, i poser och attityder utan mänskligt innehåll och utan kontakt med livet. Vi leva i en kaotisk och sönderbrusten tid, då bokstavligen alla värden stå på spel. Därför gör det ett dubbelt beklämande intryck att se begåvade svenska diktare ensidigt syssla med sig själva och sitt tomma artisteri utan hänsyn till de krav man kan ha rätt att sätta på diktingens utövare i en järntid som vår.

Eljeat är en dikting som Gunnar Ekelöfs ägnad att tjäna som motvikt till allt det operosliga, likgiltiga, hantverksmässiga och okonstnärliga i den svenska litteraturen just nu. I diktsamlingens början finns några dikter, fattbara för vanliga läsare. Dit kan man räkna det avsnitt som kallas "Målat på näverbitar", små enkla strofer av stor skönhet som den här citerade:

Gunnar Ekelöf.

*De lappländska sjöarnas melankoli!
De korta vågornas döda slag emot
stranden!*

*Jag minns dem, jag minns de ärtskid-
formade båtarna
jag minns en doft av piprök i kyligt
klar luft.*

Till samlingens verkligt betydande dikter kan man räkna "Samothrake" med den storslagna visionen av dödens skepp med Nike i fören:

*Vi som rör främst
är närmast till segern,
till henne, den mäktiga jungfrun
okvligt skridande fram
i den väldiga vindens veck,
huvudlös, armlös
ändå en oskrädd jungfru
skridande före oss
genom leden av vidunder
som skeppets ögon sköddar.*

Den hänsynslöse individualisten och konstnären i Gunnar Ekelöf är det som reagerar mot det svenska folkhemmet i dikten "Till de folkhemske", där den tomma likformigheten står fram som idealet och där

*bara sophelikoptern
surrar i sakta mak från port till port
förd av en framtida utåtöft, en anarkist
och poet
livdömd att bortskaffa allt fantasianusk.*

I "Havstema" varierar han med måterskap i suggestiva, spöklika bilder temat om döden och förgängligheten. En underlig stämning blåser en till mötes ur rader som dessa:

*Det spelar, det spelar underbart!
Korallerna lysa röda
Korallerna lysa
röda som döden*

*Den döde vinkar med handen
Den döde han vajar i draget av och an
med dess sällsamma och raffinerade
kulinäriska fantasier och dess konge-
nialt fångade tidstämning av 1700-
tal med blåvita fajanser, ostindiskt och
materiella flickor i stubb — alltsam-
mans en feberfantasi och ett stycke ord-
konst av högsta rang, sådant som Gun-
nar Ekelöf kan prestera när det roar
honom. Detsamma gäller om "Souve-
nir du Marriage", där diktaren liksom
i det förra stycket gracilöst lekt fram en
pastisch i 1700-tals-stil av skönhet.*

Gunnar Ekelöfs dikting undandrar sig analys. Dess ordkonst kan låta tom och innehållslös, men den kan också skimra, överraska och fångsla: i själva formen ligger icke sällan hans diktings hela värde. Att försöka komma underfund med en dikt av Gunnar Ekelöf är ett företag, som knappast torde lyckas för menige man. Och även de mindre meniga torde ofta gå bet av det enkla skälet, att diktaren säkert icke själv alltid vet vad han egentligen menar. Hans attityd av ett slags lyrisk buddha kan vara tröttande, sövande, eller enerverande, men bland surrealisterna är han den ende verkliga poeten, förfinad och ömtålig som en sensitiva, en magiker och mystiker och romantiker, fången i sig själv och sin sköna formvärld och absolut ointresserad av publiken, som han håller på minst två armlängders avstånd.

H. Dhc.